

Ektefelleskifte

Kursleder

- Advokat Kari Sandvand
- Advokatfirmaet Frøy AS
- Lysaker

Kursets innhold

- Et § 59 og 58, med fokus på litt praktiske beregninger i Excel, og særlig fokus på saker om flexilån og om det utgjør § 58, 3. ledd c gjeld.
 - Gjennomgang av praktiske typetilfeller for skjevdeling med illustrasjon for hvordan du kan bruke regneark
 - Betydning av gjeldsavleggelse der det foreligger skjevdeling- mangler avklaring i Høyesterett i forhold til rammelån/ flexilån.
 - Prosessuelle spørsmål som kan oppstå i domstolsbehandling av skiftespørsmål, etiske betraktninger

Hjemmel

Likedeling

- Ekteskapsloven § 58 (1)
- *«Ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld etter andre og tredje ledd (felleseie). Er ektefellene sammen ansvarlig for gjeld, kan hver gjøre fradrag for den delen som faller på ham eller henne etter forholdet mellom ektefellene.»*

Hjemmel

Skjevdeling

- Ekteskapsloven § 59 (1)
- «Verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller ved gave fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen»

Vilkår for skjevdeling

- Kravet «klart»
- Krav om tilstrekkelig økonomisk identitet «kan føres tilbake til»
- Midlene må være i behold «Verdien av formue»
- Krav til netto verdier ved ekteskaps inngåelsen «formue».

Problemstillinger som ofte oppstår når det gjelder skjevdeling

- Er det et nominelt beløp eller en eierbrøk som kan kreves skjevdelte?
- Hva ligger i krav om nettoverdier ved ekteskapsinngåelsen?
 - Faller skjevdelingskravet bort ved insuffisiens?
 - Gjeld som ikke er knyttet til arvegenstanden
- Det er de reelle ikke de formelle eieforhold som er avgjørende
- Skjevdeling kan ha betydning for gjeldsavleggelsen

Hjemmel

Gjeldsavleggelse

- Ekteskapsloven § 58 (2) (3)

En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter [§ 59](#), kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.

En ektefelle som har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter [§ 59](#), kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formuesom er som er felleseie.

- a. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved **ervert eller påkostninger av eiendeler som er felleseie**, kan det kreves **fullt fradrag** for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.*
- b. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved ervert eller påkostninger av eiendeler som er særeie eller verdier som holdes utenfor delingen etter [§ 59](#), kan det bare kreves fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved ervert eller påkostninger av eiendeler som er unntatt fra deling etter [§ 61](#) bokstav b eller c, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.*
- c. For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.*

2. Hva er gjeldsavleggelse på felleseieskifte?

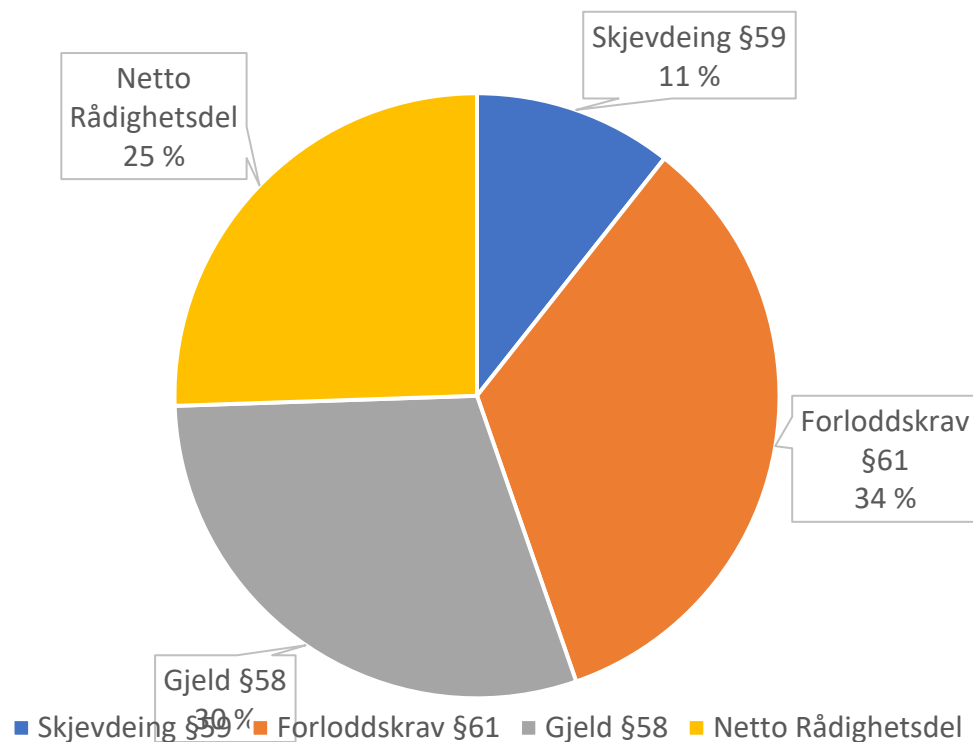
- I de tilfeller hvor det er noen verdier som er felleseie.
- Hvis fullstendig særeie, behandles ikke. Da beholder hver ektefelle egne verdier og egen gjeld.
- På felleseieskifte har ektefellene rett til å gjøre fradrag for gjeld før noe går til likedeling - det kalles gjerne for gjeldsavleggelse.
- Ekteskapsloven § 58 gir uttømmende regler om fordeling av gjeld som kan trekkes fra.
- Det overordnede spørsmål er hvor stor del av ektefellenes gjeld som kan føres til fradrag i de midlene som skal gå til likedeling. Fordi det er nettoformuen som skal deles likt ved ekteskapets opphør, vil en ektefelle normalt ha et ønske om at flest mulig gjeldsposter skal kunne trekkes fra på skiftet.
- Gjelden kan være forfalt eller uforfalt - en rent regnskapsmessig operasjon

Det verdimeslige oppgjøret

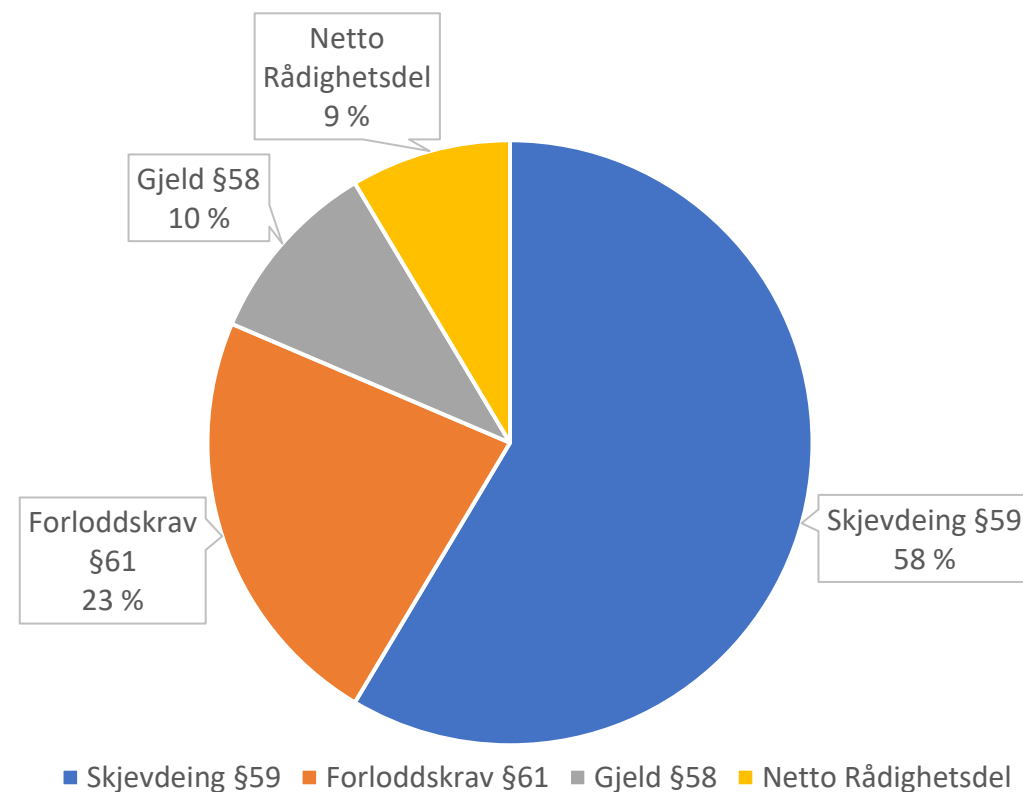
- Husk at det ikke er mulig å overføre minus til den andre.
- Den rikeste ektefelle må gi fra seg halvparten av sin netto rådighetsdel uten å få noe igjen fra den andre.

Eksempel beregning av ektefellenes rådighet

Martes felleseie

Peders felleseie

3. To grunnprinsipper for gjeldsavleggelsen

§58 Likedeling og gjeldsfradrag

- Ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld etter andre og tredje ledd (felleseie). Er ektefellene sammen ansvarlig for gjeld, kan hver gjøre fradrag for den delen som faller på ham eller henne etter forholdet mellom ektefellene.
- En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter §59, kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.
- En ektefelle som har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter §59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:
 - a. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.
 - b. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særeie eller midler som holdes utenfor delingen etter §59, kan det bare kreves fullt fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendelen som er unntatt fra deling etter §61 bokstav b eller c, eller ved utilbørlig adferd i forhold til den andre ektefellen.
 - c. For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

To hovedprinsipper:

- 1) Dekningsprinsippet

- Ikke noe går til likedeling fra en ektefelle før denne ektefellen har fått alle sine gjeldsposter dekket opp i formuen sin (både felleseie- eller særeieverdier)

- 2) Finansieringsprinsippet

- En gjeldspost skal primært føres til fradrag i den type midler som gjelden er benyttet til å finansiere.

Ektefeller som bare har felleseiemidler som ikke kan skjevdeles

- Omtales i el § 58 annet ledd
- Alle gjeld trekkes fra før noe går til likedeling.
- Gjelder også selv parten om kan trekke fra forlods krav jf. § 61. Eksempelvis dersom personen låner for å kjøpe pensjonsforsikring, som holdes utenfor, kan hun/han trekke fra gjelden.
- Ektefellen kan tilkjennes vederlag i medhold av el § 63 første ledd siste pkt.

Ektefeller som har særeie eller skjevdelingsmidler

- 5.1. Finansieringsprinsippet i praksis
- El § 58 tredje ledd.
- Finansieringsprinsippet: gjeldsavleggelsen beror på hva den enkelte gjeldsposten er benyttet til å finansiere.
- - El § 58 tredje ledd bokstav a)
- - El § 58 tredje ledd bokstav b)
- - El § 58 tredje ledd bokstav c)
- For gjeld som ikke er benyttet til noen av formålene i a eller b, kan føres delvis til fradrag ut fra det størrelsesmessige forholdet mellom likedelingsmidler og særeie- og skjevdelingsmidler.
- Det er avgjørende om lånet er benyttet til erverv eller påkostning av eiendel: hvorvidt lånet er sikret ved pant i eiendelen, er dermed uten betydning for gjeldsavleggelsen.
- Også utgifter til alminnelig vedlikehold av bolig, hytte osv, skal i følge forarbeidene regnes som "påkostninger".
- Dersom lånet er benyttet til erverv eller påkostning av en gjenstand som senere har gått til grunne, er lånesummen i realiteten forbrukt, og i utgangspunktet dreier det seg da om "annen gjeld" som faller inn under tredje ledd bokstav c. (F.eks kjøp av bil som er kondemnert)

Annen gjeld skal trekkes fra "forholdsmessig"

- Regelen i § 58 tredje ledd innebærer at gjelden skal trekkes fra i den type midler den er benyttet til å finansiere.
- Dette finansieringsprinsippet kan imidlertid ikke benyttes i de tilfellene hvor lånet ikke er brukt til å finansiere noen eiendeler. Eks studiegjeld, bidragsgjeld, kausjonsforpliktelser, restskatt og erstatningskrav.
- *«For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del».*
- «Annen gjeld» betyr gjeld som ikke faller inn under bokstav a eller b, altså gjeld som ikke er benyttet til å erverve eller påkoste noen eiendeler.
- Med «forholdsmessig del» siktes det til det størrelsesmessige forholdet mellom likedelingsmidler på den ene siden og skjevdelingsmidler og særeienetto på den andre side.
 - Netto rådighetsdel før bokstav c-gjeld
 - Netto rådighetsdel før bokstav c-gjeld + Skjevdeling + Særeienetto
- Brøken beregnes ved at netto likedelingsmidler settes over brøkstreken, mens summen av netto likedelingsmidler, netto særeiemidler og settes under brøkstreken. Det er bare denne brøkdelen av forbruksgjelden som kan trekkes fra på skiftet.
- [Gjeldsavleggelse på felleseieskifte - Lovdata Pro](#)

Praktiske typetilfeller skjevdeling - og hvordan beregner man kravet i praksis

- Partene eier hver sin bolig når de gifter seg og investerte i ny bolig da de giftet seg
- Partene var samboere før ekteskapsinngåelsen og betalt ulikt ned på gjelden
- En eller begge mottar arv under ekteskapet
- Arver eiendom med tilhørende gjeld
- Arver tomt med tilhørende gjeld
- En ektefelle arver en eiendom, pusser opp/oppgraderer eiendommen med likedelingsmidler under ekteskapet

Partene eide hver sin bolig da de giftet seg og investerte i ny bustad ved ekteskapsinngåelse

Beregning av skjevdelingsandel:					
	Salgssum	Investering i ny bolig	Køpesum ved ekteskapsinngåelse	Skjevdelingskrav	
Hans tidligere bolig	1 000 000	800 000			16 %
Hennes tidligere bolig	2 000 000	1 800 000			36 %
Ny bolig			5 000 000		

Utfylling i skifteskissen:						
	Verdi	Felleseie verdi	Skjevdeling hun	Felleseie hun	Skjevdeling han	Felleseie han
Bolig 1	20 000 000	9 600 000	7 200 000	4 800 000	3 200 000	4 800 000

Partene er samboere før ekteskapsinngåelsen og betaler ned bustad gjeld ulikt

Beregning av skjevdelingsandel:				
Eks: Bolig nedbetalt under samboerskap				
Køpesum	5 000 000			
Opprinnelig gjeld	5 000 000			
Nedbetaling han	1 000 000			
Nedbetaling henne	500 000			
Ervervsbidrag hun	350 000			
Samlet nedbetaling under ekteskapet	1 500 000			
Restgjeld ved ekteskapsinngåelse	3 500 000			
Boligens verdi ved ekteskapsinngåelsen	10 000 000			
Nettoverdi av boligen ved ekteskapsinngåelsen	6 500 000			
Reelt ervervsbidrag før ekteskapsinngåelse	Nedbetaling av gjeld + reelt ervervsbidrag			
Reelt ervervsbidrag før ekteskapsinngåelse	Nedbetaling av gjeld - hennes reelle ervervsbidrag			
Ervervsbidrag i kr	850 000			
Ervervsbidrag i kr	650 000			
Andel av boligen som er felleseie	65 %			
Andel boligen som er skjevdelingmidler	35 %			
Andel av skjevdelingsmidlene som tilhøres hans skjevdeling	43 %			
Andel av skjevdelingsmidlene som tilhøres hennes skjevdeli	57 %			
Andel av boligen som tilhører hans skjevdelingsmidler	15 %			
Andel av boligen som tilhører hennes skjevdelingsmidler	20 %			

Utfylling i skifteskissen:

	Verdi	Felleseie verdi	Skjevdeling hun	Felleseie hun	Skjevdeling han	Felleseie han
Bolig 1	20 000 000	13 000 000	3 966 667	6 500 000	3 033 333	6 500 000

En ektefelle mottar arv under ekteskapet

Beregning av skjevdelingsandel:

Eks: Bolig nedbetalt under samboerskap

Køpesum	5 000 000				
Opprinnelig gjeld	5 000 000				
Nedbetaling under ekteskapet med felleseiemidler	1 000 000				
Nedbetaling under ekteskapet med arvemidler fra henne	500 000				
Samlet nedbetaling under ekteskapet	1 500 000				
Skjevdelingmidler	500 000 + generell prisindeks				
Felleseiemidler	Boligens nåverdi - 500 000 + generell prisindeks				

Utfylling i skifteskissen:

	Verdi	Felleseie verdi	Skjevdeling hun	Felleseie hun	Skjevdeling han	Felleseie han
Bolig 1	20 000 000	19 500 000	500 000	9 750 000	-	9 750 000

Arver eiendom med tilhørende gjeld

Beregning av skjevdelingsandel:

Eks: Bolig arvet med gjeld

Arver eiendom	5 000 000
Opprinnelig gjeld	4 000 000
Nedbetaling med felleseiemidler	1 000 000
Restgjeld ved ekteskapsavslutning	2 000 000
Andel av boligen som er felleseie	80 %
Andel boligen som er skjevdelingmidler	20 %

Utfylling i skifteskissen:

	Verdi	Felleseie verdi	Skjevdeling hun	Felleseie hun	Skjevdeling han	Felleseie han
Bolig 1	20 000 000	16 000 000	4 000 000	8 000 000	-	8 000 000

Arver bolig, pusser opp boligen med likedelingsmidler med tilhørende gjeld

Beregning av skjevdelingsandel:	
Eks: Bolig arvet uten gjeld, pusser opp med likedelingsmidler	
Mann arver eiendom	5 000 000
Opprinnelig gjeld	-
Oppgraderer eiendommen med likedelingsmidler, med tilsvarende økning i boligprisen	2 500 000
Restgjeld ved ekteskapsavslutning	1 000 000
Boligensens verdi på skjæringstidspunktet	20 000 000
Forbrukslån kjøp av Campingvogn som er kondemndert	1 500 000
Andel av boligen som er felleseie	13 %
Andel boligen som er skjevdelingmidler	88 %

Beregning av forholdsmessig andel:	
Hennes nettoverdi rådighetsdel i felleseiet	750 000
Hans nettoverdi rådighetsdel i felleseiet	750 000
Verdi av hans skjevdelingsmidler	17 500 000
Hans netto rådighetsdel før bokstav c gjeld+ skjevdelingsmidler	18 250 000
•Netto rådighetsdel før bokstav c-gjeld	
•Netto rådighetsdel før bokstav c-gjeld + Skjevdeling + Særeienetto	
$750\,000 / 18\,250\,000$	
Forholdsmessig del er lik	4 %

Fordeling av aktiva på felleseie og skjevdelingsmidler

Skifteskisse								
AKTIVA								
				Kvinne		Mann		
	Markedsverdi %	Verdi	%	kr	%	kr	%	
Bolig eiendom g.nr bnr , gnr. bnr (0/100)	20 000 000							
<i>Felleseie</i>	13	2 500 000	0	1 250 000		1 250 000	0	
<i>Skjevdelingskrav mann</i>	88,1%	17 600 000	0			17 600 000	0,88	
<i>Skjevdelingskrav kvinne</i>	0		0					
<i>Særeseie kvinne</i>	0		0	0				
<i>Særeseie mann</i>	0		0					
<i>SUM rådighetsdel felleseie + skjevdeling</i>			0	1 250 000	6,3	18 850 000	94,3	
<i>SUM særeseie</i>			0	0		0		
<i>SUM rådighetsdel felleseie + skjevdeling + særeseie</i>				1 250 000	6,3	18 850 000	94,3	
Fordeling av eiendelene i de ulike kategorier og andel kategoriene utgjør								
Aktiva verdier	20 000 000							
Til likedeling		2 500 000		1 250 000	6	1 250 000	6,25	
Til skjevdeling		17 500 000		0	0	17 500 000	87,5	
Til særeseie		-		0		0	0	
Fordeling aktiva				1 250 000		18 750 000		
Brøk for gjeldsfradrag etter §58 83) c		netto rådighetsdel før c gjeld / netto rådighetsdel før c gjeld+skjevdelingsmidler+særeseiemidler)						4%

Fordeling av passiva etter §58 3.ledd på felleseie og skjevdelingsmidler

PASSIVA							
				Kvinne		Mann	
	Markedsverdi %	Verdi	%	kr	%	kr	%
Lån Bolig 1							
Benyttet til erverve felleseie (§ 58 (3) a gjeld)	-	1 000 000		-	500 000	-	500 000
Benyttet til å påkoste som skal holdes utenfor delingen (§ 58 (3) b.gjeld)							
<i>Andel av gjeld som kan trekkes fra(§58 c)</i>							
<i>Andel av gjeld som IKKE kan trekkes fra(§58 c)</i>							
Lån Campingvogn							
<i>Benyttet til erverve felleseie (§ 58 (3) a gjeld)</i>							
<i>Benyttet til å påkoste som skal holdes utenfor delingen (§ 58 (3) b.gjeld)</i>							
<i>Andel av gjeld som kan trekkes fra(§58 c)</i>							
<i>Andel av gjeld som ikke kan trekkes fra(§58 c)</i>							
Oppsummering gjeld							
Samlet gjeld	-	2 500 000					
Gjeld som kan fradras felleseie etter § 58 (3) a.	-	1 000 000		-	500 000	-	500 000
Gjeld som kan fradras forholdsmesig § 58 (3) c.	-	1 500 000		-	750 000	-	30 822
Gjeldsandel IKKE KAN FRADRAS til fradrag § 58 (3) c.						-	719 178

Fordeling av netto felleseie og netto skjevdelingsmidler

Felleseie til likedeling					
Felleseie til likedeling		2 500 000		1 250 000	1 250 000
Gjeld etter §58 (3) a.	-	1 000 000	-	500 000	- 500 000
Gjeld som kan fradras forholdsmessig § 58 (3) c.	-	1 500 000	-	750 000	- 30 822
Felleseie til likedeling					719 178
Til hver av partene fra felleseie		0,00		359 589	359 589
Skjevdelingsmidler og gjeld som ikke kan komme til fradrag i felleseiemidler					
Netto rådighetsdele fratrukket gjeld som ikke kan fradras forholdsmessig			0		-719 178
Skjevdelingsmidler			0		17 500 000
Særeiemidler			0		0
Netto skjevdeling			0		16 780 822

Flexilån / boligbyggelån/rammelån

- Gjeld som både betales ned og som lånes opp
 - Det kan derfor oppstå en tvil om gjelden er el.§ 58 a eller c gjeld.
 - Det kan også kanskje være en §58 b gjeld dersom gjelden ikke gjelder påkostning.
 - Opplåning kan få betydning for om skjevdeling er «klart».
 - Det kan oppstå spørsmål om hvem som har ansvar for gjelden.
-
- Ikke avklart i rettspraksis – disse gjeldsproduktene er relativt nye og derfor ikke praksis. Prinsippene som ligger til grunn – dvs. dekningsprinsippet og finansieringsprinsippet kan være veiledende.

Etiske problemstillinger til drøfting:

- Kan utforming av påstander innebærer brudd på god advokatskikk?
 - Er det etisk å bnedlegge en påstand som følger:

Påstand 1:

1. «Klient... kan skjevdele **en andel av verdien av eiendommen** gnr..... bnr..... i kommune, fastsatt etter rettens skjønn, oppad begrenset til%.»

+ prosesshandling : Siste dag før saksforberedelsene avsluttes - nye dokumenter fremlegges verdi vurderinger av eiendommen «til sakens fulle opplysning».

Påstand 2:

- Begjæring omskiftetakst hvor det forutsettes at en ektefelle eier alle aksjer i et selskap
- Rettsforlik om verdien av aksjene.
- Ny stevning om at ektefellen likevel nedlegger påstand om eierandel i $\frac{1}{2}$ av aksjene.
- Ny påstand nedlegges til i sluttinnlegg i sak om eierandel:
 - «Partene har avtalt at klient..... overtar aksjene i AS på skiftet.»

Påstand 3:

Påstand formulert som følger:

«Partene kan gjøre fullt fradrag for gjeld som knytter seg til erverv og påkostninger av felleseiemidler til likedeling, jf. el. § 58 tredje ledd bokstav a, og kreve fradrag for en forholdsmessig andel av eventuell gjeld som er annen gjeld, jf. el. § 58 tredje ledd bokstav c.»

Etterfølgende påstandsendringer

- Ble i sluttinnlegget endret til:

Gjeldsavleggelse for klient.....s gjeld til AS på kr 10 000 000 skal skje etter ekteskapsloven § 58 annet ledd.

Subsidiært for tilfelle klient helt eller delvis får medhold i skjevdelingskrav :

Gjeldsavleggelse for klient.....s gjeld til AS på kr 10 000 0000 skal skje etter ekteskapsloven § 58 tredje ledd bokstav c.

- Ble deretter endret til:

Klient er alene ansvarlig for gjeld tilAS.

Refleksjon:

- Etikk kan være et spørsmål om advokatens subjektive forståelse – advokaten skal fremme rett og hindre urett.
- For å hindre urett er det nødvendig å huske på at
 - Studerer påstandens formulering : dersom forhold må avgjøres forutsetningsvis i domsgrunnene for å avgjøre påstanden, er det nødvendig å fremlegge bevis vedrørende dette faktum.
 - Vær oppmerksom på at en påstand sammen med en annen påstand eller rettsforlik kan avgjøre et tredje forhold.